

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сидоренко-Мельник Г.М.

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,

м. Полтава, Україна;

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів та банківської справи

Кривенок Д.О.

магістрант спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

освітньої програми «Фінанси і кредит»

Стабільність позицій підприємств на ринках, позитивна динаміка фінансово-економічних результатів, капіталізація діяльності підприємств та їх діловий успіх значною мірою визначаються ступенем адаптації підприємств до динамічних змін зовнішнього і внутрішнього середовища, серед яких: нестабільність політичної та економічної ситуації у країні, ризикованість здійснення господарських операцій, відсутність релевантної інформації.

Тому забезпечення ефективності управління фінансовими результатами є одним із пріоритетних стратегічних завдань, особливо в умовах змін технології виробництва, виходу на нові ринки, розширення обсягів випуску та асортименту продукції. Результативність управлінських рішень суттєво підвищується, якщо їх обґрунтування здійснюється з урахуванням факторів, що впливають на виробничо-господарську ситуацію підприємства, а також відповідний їй рівень прибутковості. Такий підхід до управління ефективною діяльністю підприємства ґрунтується на поглибленому аналізі фінансових результатів, підсумки з якого дають змогу розробити дійові заходи, спрямовані на зниження впливу чинників на виробничо-фінансовий стан підприємства,

вектор дії яких негативний. Максимальна тривалість періоду безкризового стану підприємства забезпечується вибором такої місії (призначення), яка щонайкраще відповідає параметрам мікро- і макросередовища, сформованим цими параметрами обмеженням і умовам економічної діяльності. Неадекватна оцінка впливу цих обмежень чи умов створює передумови для виникнення кризового стану і банкрутства підприємства.

Потреба підприємства в постійному аналізі складу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища та їх впливу на ефективність управління на сьогоднішній день є досить актуальною. Дослідженню питання щодо впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність управління фінансовими результатами присвячені праці таких вчених, як Віханський О.С., Завадський Й.С., Журавльова П.В., Мазур І.І., Наумов А.І., Ольдерогге Н.Г., Румянцева З.П., Сегедов Р.С., Шапіро В.Д., Янчевський В.Г. та ін. Аналіз праць зазначених науковців показав, що на сьогоднішній день розглядається багато різноманітних чинників, що впливають на зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності підприємства, а відтак на ефективність його управління. Однак однозначності в поглядах щодо їх впливу у науковців немає.

Для досягнення головної мети будь-якого підприємства — отримання максимального прибутку — недостатньо лише забезпечити виробництво необхідними сировиною, матеріалами та високотехнологічним обладнанням. Більш дієвими інструментами у вирішенні цього завдання є впровадження ефективних методів управління та форм структурної організації, які б забезпечували підприємству ритмічну і злагоджену роботу, підтримували його платоспроможність та інвестиційну привабливість.

Початковим етапом проведення оцінки фінансових результатів є вибір об'єкта дослідження, визначеність з предметом дослідження, обґрунтування факторів, що найбільш повно характеризуватимуть об'єкт дослідження та показників, які є основою для проведення аналізу та оцінки фінансових результатів підприємства. Результативні показники можна розкласти на складові елементи (фактори) у різний спосіб і подати як різні типи факторних

моделей. Вибір методу моделювання залежить від об'єкта дослідження, від поставленої мети, а також від професійних знань і навичок дослідника [1, 2, 3].

Факторні моделі для аналізу фінансових результатів в науковому доробку представлені достатньо широко. Так Андрійчук В. Г. пропонує розглядати три фактори, що впливають на масу прибутку підприємства або його окремої галузі: обсяг реалізації, рівень повної собівартості і середня ціна реалізації [4], Цал-Цалко Ю. С. зупиняється на дослідженні впливу цін, витрат, обсягів і структури реалізації [5], Мец В. О. структурує етапи за стадіями формування фінансових результатів підприємства [6]. Існують моделі, де застосовуються чинники другого ряду, до яких належать: капітал; оборотність активів; мультиплікатор капіталу; чиста рентабельність фінансово-господарської діяльності підприємства або зміни середніх залишків оборотних активів, оборотності оборотних активів, чистої рентабельності фінансово-господарської діяльності, фондівіддачі, фондозабезпеченості та продуктивності праці працівників [7, 8]. Перелік описаними моделями не обмежується.

Оперативність та ефективність використання результатів оцінки фінансових результатів для процесів і процедур прийняття рішень різного рівня практично повністю визначається максимально високим рівнем узгодження інформативності та сприйнятливості цих результатів: найінформативніші дані можуть бути використані неефективно, якщо вони подані у формі, важкій для сприйняття особою (органом), що приймає рішення, і, навпаки, найсприйнятливіша візуалізація не зробить корисними малоінформативні відомості.

Процес моделювання факторних систем впливу чинників на фінансові результати – складний і відповідальний момент в аналізі та управлінні. Від того, наскільки реально і точно створені моделі відображають зв'язок між досліджуваними показниками, залежать кінцеві результати аналізу.

Список літератури:

1. Білий М.М. Фінансові результати підприємства: факторний аналіз в умовах економічної кризи / М.М. Білий // Вісник Прикарпатського університету, 2014. – Економіка. Випуск Х. – С. 234-241.
2. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результативні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) / [Н.М. Григор, О.В. Крехівський, Н.Л. Ніколаєнко]. – Київ : ДП ДКТЕД. – 2007. – 140 с.
3. Полещук І.Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства [Електроний ресурс] // [І.Ф. Полещук, Ю.В. Волощук, І.В. Галкіна]. – Режим доступу: – <http://intkonf.org/kpedn-poleschuk-ifvoloschuk-yuv-galkina-iv-osoblivosti-faktornogo-analizupributkovosti-pidpriemstva>. – Назва з екрана.
4. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : монографія / В.Г. Андрійчук. – 2-ге вид. без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 292 с.
5. Цал-Цалко Ю. С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія, практика та інтерпретація : монографія / Ю.С. Цал-Цалко . – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 505 с.
6. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посібник / В.О. Мец. – Київ : Вища школа, 2003. – 278 с.
7. Митрофанов Г.В. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш. – Київ : Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2002. – 301 с.
8. Гордополов В. Застосування факторного аналізу при оцінці фінансових результатів діяльності підприємства / В. Гордополов, Н. Гордополова // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 8. – С. 95–98.